

Gerendás Péter koncertje

A koncertre a Menházban a Komáromi Napok keretében kerül sor 2015. április 26-án

Új on-line oktatási programuk indul – Machar

A Komáromi Zsidó Hitközség szeptembertől új oktatási programot indít Machar – holnap címmel. A program négy féléve alatt 4-4 tantárgyat és héber nyelvet (kezdő szinttől) tanulhatnak az érdeklődők szlovákul és magyarul. A program ingyenes, mindenki számára nyitott, az izraeli Pincus Alapítvány támogatásával jön létre. A KZSH neves oktatókat kér fel az egyes kurzusok vezetésére. Regisztrálni már lehet az alábbi címen: <http://kehreg.com/machar/> Minden tanulni vágyót szeretettel várunk! ■

Gerendás Péter koncertezik a Menház kertjében

A Komáromi Zsidó Hitközség idén Gerendás Péter koncertjével kapcsolódik be a XXIV. Komáromi Napok rendezvénysorozatba. A Menház felújított kertjében (rossz idő esetén a zsinagógában) várunk mindenkit 2015. április 26-án, vasárnap 16:00-tól. A belépés díjtalan! ■

Mártírnapi

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden jóérzésű embert a Komárom és környéke zsidósága deportálásának 71. évfordulója alkalmából rendezendő megemlékezésre, melyet **2015. június 14-én, vasárnap 10:30-kor** tartunk a komáromi zsidó temetőben (Aranyember utca). Ünnepi beszédet mond: Dr. Frólich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabbi. 12:00-kor közösen gyújtunk gyertyát az áldozatok emlékére a zsinagógában. ■

Kóser pékáru rendelhető

Kóser barcheszt és egyéb pékárut (a pékség teljes választékából – www.koserpekseg.hu) legközelebb április 24-re (péntek) rendelhetnek. Rendeléseiket, **április 22-ig**, szerdáig várjuk a kile@menhaz.sk címen vagy a 7731-224-es számon. ■

Tagsági díj

Ezúton kérjük hitközségünk tagjait, hogy a 2015. évre esedékes tagsági díjat szíveskedjenek átutalással, csekken vagy a titkárságon befizetni. A díjak változatlanok: 10 EUR/fő, diákoknak, nyugdíjasoknak és munkanélkülieknek 4 EUR/fő. Adományaikat szívesen fogadjuk. ■

Temető-gondozási díj

Kérjük, a komáromi zsidó temetőben eltemetettek hozzátartozóit, hogy a 2015. évre esedékes sírgondozási díjat lehetőleg még a tavaszi munkák megkezdése előtt szíveskedjenek rendezni. A díjak nem változtak: 10 EUR/sír, dupla sírok esetén: 17 EUR/sír. ■

Nyertes pályázatok

Az izraeli **Pincus Alapítvány** támogatásban részesítette új, részben on-line oktatási programunkat, amely a Machar- holnap nevet viseli. Kulturális és szociális pályázatunkat támogatta **Komárom városa. Nyitra Megye Önkormányzata** pedig regionális programunkat segíti. A londoni Jewish childs day a legkisebbeknek szóló aktivitásainknak szavazott meg támogatást. Köszönjük! ■

Gratulálunk dr. Oláh Jánosnak

Dr. Oláh János, az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem rektorhelyettese, egyetemi tanár 2015-ben Scheiber Sándor díjban részesült. A KZSH nevében ezúton gratulálunk a rangos elismeréshez. ■

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyháznak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (meseévi ŽNO v Komárne). Alapítva 1996-ban, **főszerkesztő** – szerkesztő: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlače: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Alapítva 1996-ban. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín 2015. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság

rövid hírek

★ A HH-t, a Shalom klubot és a KZSH-t támogatták: Bruckner Ibolya (Ógyalla), J.J. (Komárom), D.V. (Érsekújvár), Szverle Balázs (Csákvár), Keszeg Mária (Komárom), dr. Körtvélyesi János (Komárom), Weisz Hecht Miriam, Wagner család (Komárom), Hanák Éva (Párkány) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

★ Megkezdődött a Menház udvarának nyári karbantartása, kikerültek a padok és az asztalok. Minden látogatót szeretettel várunk!

★ A KZSH-nál folynak az idei építési munkák előkészületei.

★ A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége 2015. április 26-án, vasárnap Dunaszerdahelyen tartja tisztújító közgyűlését.

★ Április 28-án a budapesti Herman Lippó Idősek Klubja látogat hozzánk, május 22-én pedig a Benjámin Óvoda munkatársai. Továbbra is szeretettel látunk minden Komáromba érkező csoportot. Jelentkezni a kile@menhaz.sk címen lehet.

★ Március végére, határidőre elkészült hitközségünk 2014. évi számviteli beszámolója és adóbevallása.

Álarcban a Menházban

Ünneplők, köztük maskarába öltözött kicsik és nagyok gyülekeztek 2015. március 8-án a Menházban, hogy megünnepeljék az 5775-ös zsinagógai esztendő Purimját.

A Komáromból, Győről, Budapestről és a környező településekről érkezettek Paszternák Tamás, koordinátor köszöntötte, majd Bíró Nóra izraeli és zsidó dalokat felölölő koncertje következett a Schnitzer Ármin

Mikromúzeumban. Az énekesnőt, aki vel együtt énekelt a közönség, Jáger Bandi kísérte. A fergeteges hangulatú zenei produkció után Kardos Péter, zuglói főrabbi humorral fűszerezett tanítását hallgattuk meg a Schnitzer Ármin Akadémia keretében. Megismerhettük az ünnep eredetét, szokás- és hagyományvilágát. Vendégünk az

Új Élet főszerkesztőjeként, a lap legfrissebb számaival kedveskedett a közönségnek. A délutáni program a Wallenstein Zoltán teremben folytatódott, Paszternák András a klub szervezőinek nevében ajándékot adott át a jelmezből érkezetteknek, majd következett a tombolasorsolás. Értékes könyvek, bo-

rok és apró ajándékok találtak gazdára ezen az összejövetelen. A purimi díszbe öltöztetett (Miklós Dóra és Paszternák Tamás jóvoltából) teremben jó hangulatban fogyasztottuk el a budapesti, kóser Semes pékség hátmántáskáit és egyéb ünnepre készült termékeit. ■

PA

Taggyűlés 2015

Négy esztendő után tisztújító taggyűlésre került sor a Menházban a purimi Shalom klub után. A hitközség új vezetőségének megválasztása azért is vált időszerűvé, mert hamarosan választások lesznek a Szlovákiai Hitközségek Központi Szövetségénél, ahová nekünk is küldöttet kell delegálnunk. A megjelenteket **Pasternák Antal** elnök köszöntötte, felkérésére Paszternák András rövid előadásban foglalta össze a közösség életében az elmúlt esztendőben végbement fontos, kiemelkedő változásokat, eredményeket. Először az

előző taggyűlés óta eltelt időszak alatt elhunytakra emlékezett, majd a vallási, kulturális és közösségi élet összegzése következett. A szociális aktivitás, épületek állagmegóvása és publikációs tevékenység területének bemutatása zárta a beszámolót. A gyűlés további részét **Paszternák Tamás** moderálta, mindenki lehetőséget kapott a hozzászólásra. A közösség tagjai úgy döntöttek, hogy az eddig hét tagú vezetőség öt aktív működő tagját megerősítik pozíciójukban, s az elkövetkező években is **Ing. Weissová Alica**, **dr. Novák Tamás**, **Kollár**

Zoltán, **Ing. Pasternák Antal** és **Paszternák Tamás** vezetik kehillánkat. A felügyelőbizottságba **dr. Jarošová Judita**, **Avraham Toledano** és **dr. Paszternák András** került be. A taggyűlés után a vezetőség ülésezett. A hitközség elnöki tisztét továbbra is **Ing. Pasternák Antal** látja el, akit a SZLOZSIHISZ választási ülésére is delegáltak. **Kollár Zoltán** javasolta, hogy **dr. Novák Tamás** legyen a hitközség alelnöke. Az aktuális problémák megtárgyalásával zárult az értekezlet. Élénk vita bontakozott ki többek között a biztonsági helyzetről és a temetőről. ■

PA

Debrecen 2015 – felhívás

Kedves Hittestvéreink, Barátaink, Érdeklődők! A Debreceni Zsidó Hitközség 2015. június 5-6-7-én tartja Debrecen és a határon túli magyar nyelvű testvérhitközségek 16. konferenciáját, melynek témája: „Élet a holocaust után: jelenünk problémái és jövőnk kilátásai”.

Arra kérünk Benneteket, hogy minden résztvevő közösség számoljon be a saját helyzetéről, gondjairól, másutt is alkalmazható megoldási lehetőségekről, valamint arról, miben igényel segítséget a testvérhitközségektől, miben tud segítségére lenni másoknak. Egy-egy beszámoló időtartama kb. 20-30 perc legyen!

Legyen idei találkozóknak egyfajta ötletbörze és tanácsadás jellege. Természetesen, mint eddig is, dokumentumok és videofelvételek felhasználásával képpel és hanggal illusztrálhatjátok mondandókat. Ehhez a szükséges technikát biztosítjuk. Ezeket az előadásokat nem szombatra tesszük.

Kérjük, hogy részvételi szándékotokat **legkésőbb március 31-ig** jelezzétek. A résztvevők és az előadók nevét, a technikai igényeket 2015. április 30-ig kérjük jelezni. **Helyszín:** a DZSH székháza, Debrecen, Bajcsy-Zsilinszky u. 26.

Szállást a résztvevők számára a hitközséghez közeli panziókban vagy kollégiumokban foglalunk. **Étkezés:** Minden regisztrált résztvevőnek ortodox kóser ellátást nyújtunk (reggeli, ebéd, vacsora). Vegetáriánusok legkésőbb május 20-ig közöljék ilyen igényüket. **Megközelíthetőség:** Debrecen közút (M+, M35, 4-es, 33-as, 35-ös, 47-es főutakon) több irányból is jól megközelíthető. Ugyanígy vasúton is minden irányból elérhető.

Bízunk abban, hogy idén is sokan elfogadják meghívásunkat, és újabb eredményes konferenciának adhatunk otthont.

Elérhetőségeink: Levélcím: Debreceni Zsidó Hitközség, 4001 Debrecen, Pf. 62., e-mail: dzsh@enternet.hu, fax: +3652533273, telefon: +36-52-415-861. ■

Horovitz Tamás,
elnök

Határtalan Kárpátalja 2015

Ideje van a segítségnek! Kárpátalján a zavaros ukrainai politikai helyzet ellenére csend és béke honol. Az emberek kedvesen és nyitott szívvel várják az arra járó vándort. A nyitott szívre ma különösen nagy szükség van, hiszen a kárpátaljai embereknek azzal segítünk a legtöbbet, ha felkeressük szülőföldjüket, megvesszük azt, amit kínálnak, s továbbvisszük a táj és az ott élő emberek jóhírért.

Gyertek velünk minél többen! Most van ideje a segítségnek. Tartsatok velünk, segítsünk közösen ott, ahol erre szükség van!

Zene, zarándoklat, gasztronómia, emlékezet: négynapos kulturális zarándoklat Kárpátaljára. Útvonal: Beregszász, Ungvár, Huszt, Nagyszőlős és egy csipetnyi tengerszem. Időpont: 2015. április 27-29. között. Szervező: a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület. Kalauzunk a négy napban Togyeriska Erika és Horkay Sámuel lesz.

Négy nap, három éjszaka, utazás légkondicionált, komfortos autóbusszal, szállás Jánosiban (Beregszásztól három kilométer), a 3 csillagos Hotel Helikon szállodában, reggelivel és vacsorával.

A részletes program az alábbi linken érhető el: <http://www.mazsike.hu/hatartalan+karpatalja+2015.html>. ■

Nemzeti Zarándoklat Strasshofba

Ismét Nemzeti Zarándoklat Strasshofba 2015. június 08-án! Tisztelettel és szeretettel hívjuk Önt, hogy tartson velünk! Csatlakozik hozzánk az Élet Menete Alapítvány Vagonkiállítására.

Információ: www.nemzetizarandoklatstrasshofba.com. Email: nemzetizarandoklat14@gmail.com Tel: 06-31/328-5147, 06-30/961-6553. A vonatra a komáromi pályaudvaron is fel lehet szállni! ■

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

40. fejezet Hosszú nap Micimackóval és Tigrissel

(2011. október 8.)

Fülhallgatóval ülök az Ashkelon-Tel-Aviv buszjáraton. Kicsit úgy érzem magam, mint mikor pre-campról vagy turnus közben zötykölődöm fel Szarvasról a Körös Volán menetrend szerinti járatával. Csak a kávébarna busz most zöld, s a sofőrtől magyar helyett héberül kellett kérni a jegyet. Szóval tele vagyok újabb élményekkel. Ordítani tudnék, hé emberek, hagy meséljék! Mint az Alföldről hazafelé tartó Ikaruson, itt se sokakat érdekelnének a történeteim. Csak a gondolataim, s a fülemben szóló izraeli zene van. Elkezdem feldolgozni másfél nap eseményeit, felcímkézni a másodpercekre lebontott élményhalmazt, majd elhelyezni az agyi archívum csigaformájú tekervényeiben. Néha fel-felpillantok azért, amikor elhagyunk egy-egy sötétbe burkolódzott vasútállomást. A Jom Kippur ünnepe után ma este már nem indultak el a vonatok, így első alkalommal gumikerekűvel teszem meg a távot.

Az egész csütörtökön kezdődött, amikor egyik rokonom ismételten meginvitált az ünnepre. Először nemet mondtam, azaz hezitáltam, fáradtnak éreztem magam, pihenni akartam, gondolkodni, kicsit egyedül lenni. Két-három mondat és meggyőzött, reggel irány Ashkelon. Korán keltem, van egy csomagom a postán, amelyről egy ajtómrá ragasztott értesítőből szereztem tudomást. 8:00-kor

a helyszínen voltam, megjegyzem, nem egyedül, az ajtón egy héber-angol felirat, ez a fiók a közelgő ünnep miatt zárva lesz ma. Ez az én formám, gondolom, s hazaindulok. Van még 50 percem mielőtt nekivágok az útnak. Gyors csomagolás, a szokásos ajándék bor beszerzése vár még rám. Ha már boltban vagyok ideje mosószert is venni.

A 63-ason ülök, megszoktam, tudom, merre megy, „kik laknak az

úton”. Nem indultam túl korán, de még időben vagyok. Pihe-puha gyaloghíd, a biztonsági őr útbaigazít, csak legyintek, már ismerem az utat. A játékbolt előtt elhaladva úgy érzem, ideje valami ajándékot vinni a két kis gyermeknek. A plüssállatok előtt állok tanácstalanul, nincs sok időm, “ecc-pecc kimehetsz...”. Végül Micimackó és Tigris kapucnis változata mellett döntök. Malackát mégsem vihetek ajándékba egy ortodox családhoz.

Tel-Aviv Hagana, Lod, Rehovot, ismerősként köszöntenek. Aharon jön elélem a pályaudvarra. Az ünnep kezdetéig a héten beszerzett könyvem olvasom az izraeli gazdasági csodáról. 50 oldalon rágom át magam, s igelenve bólogatok, no ez is megér majd egy posztot.

A 25 órás böjt előtt családi vacsora. Finom leves, rántott hús, húsgombócok, saláta, adják az alapot a ránk váró koplaláshoz. A zsinagógában látásból lassan már mindenkit ismerek, nincs olyan nap, hogy ne mutatkozna be valaki ismét magyarul. Az elkövetkező órák zömét itt töltjük az ünnep alatt.

Ha valaki azt kérdezné, mi volt

a legmeghatóbb pillanat az ünnepi forgatagból? A válaszom egyértelmű: az ünnep zárásakor ismét felhangzik a sófár, a kosszarvból készült kürt hangja. Lesana habaa Jerusalamim, Jövőre Jeruzsálemben, olvassuk az utolsó sorokat. Az imaház színültig telik az utolsó percekre, az udvaron is legalább fele annyian állnak, mint amennyien odabent vagyunk. A kevésbé vallásos emberek is eljöttek erre a negyedóra, hogy hallják az ősi hangszert. Ereje van a dolognak, szarvasi hasonlattal élve magával ragadó élmény, mint a tábornyitókor ott állni a Mifkád téren s a Hatikvát énekelni.

Adalék, mikor felhangzik a sófár, oldalra pillantok, s a zsinagóga padsorában ott ül Micimackó és Tigris is.

Amikor tavaly az ünnepek végén azt mondtam, Jövőre Jeruzsálemben!, nem is sejtettem, hogy egy év múlva csak néhány kilométer választ majd el a várostól.

Miriam és Aharon köszönet a hétvégéért! Reméljük, békés, nyugodt évre pecsételődött be Izrael az égi könyvekbe! ■

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

13. fejezet 3. rész

Ennek az emberséges viselkedésnek a forrása Grünberger bácsi, a „Lager Aelteste”, a lágervezető volt, a legmagasabb állás a rabok között. Én csak egy rövid ideig ismertem, de mesélték, hogy gondoskodott arról, hogy minden kápó emberségesen viselkedjen és arról is, hogy ne lopjanak túl sokat. Rövid idővel a megérkezésünk előtt elfogtak a szomszédos faluban egy fiút, akinek sikerült elszöknie. Visszahozták és fel kellett akasztani a német módszer szerint, ami annyit jelent, hogy egy székre állítják, ráteszik a nyakára a hurkot és kirúgják a széket alóla, hagyják vergődni, amíg kileheli a lelkét. Mint rendesen az ilyen esetekben, ezúttal is lágerszemlélt rendeztek. A lagerrühfűrer, aki egy S.S. őrnagy volt, megtartotta a szokásos beszédet, hogy ez a sorsa annak, aki szökni próbál, rátette a hurkot az elítélt nyakára és parancsot adott Grünberger bácsinak, hogy hajtsa végre az ítéletet. Ő az egész láger szeme láttára megtagadta az engedelmisséget és az S.S. Obersturmbannführernek egyedül kellett, hogy kirúgja a széket az elítélt alól. Ez a parancsmegszegés elképzelhetetlen bátorságot követelt Grünberger bácsitól. Azt mondják, hogy különleges kapcsolatai voltak az őrnaggyal, aki általában emberségesen viselkedett, de én biztos vagyok benne, hogy ha az eset nem 1944 decemberében, amikor már a vak is látta, hogy „az ezer éves Reich” az utolsó hónapjait éli, hanem mondjuk, 1942 decemberében történt volna, minden másképpen végződött volna. Az S.S. őrnagyok között általában nem sok zsidóbarát humanista volt. Mindez hátérnek az új helyünkről.

Másnap reggel, amikor felébredtünk, megértettük, hogy a sorsunk ezúttal egy aránylag jó helyre hozott minket. Esős, zimankós, szeles reggelre ébredtünk. Még a számlálás előtt láttam Dzsonit az iroda előtt forgolódni és odaszaladtam hozzá, hogy megköszönjem neki mindazt, amit értem tett és egyúttal elmondtam neki azt is, amit a kórházparancsnok üvöltött, hogy nem fogja sokáig túrni a sok zsidó ingyenélőt. Dzsoni megölelt és azt mondta, hogy ezzel vissza is fizettem a szíveségeket, mert ő már régen érezte, hogy valami van a levegőben és világos, hogy ha a kórházat feloszlatták, megy az egész személyzet is Auschwitzba és ezért még ma áthelyeztetni magát ide, ami annál könnyebb, mert ez a „mi” őrnagynak is ausztriai és otthoni ismerőse. És tényleg, pár nap múlva láttam a ruharaktárban működni. Mi újak, akik a kórházból jöttünk a Baukommando Lenzhez lettünk munkára beosztva. A munkahely ugyan „Lenz” volt, amely tavaszt jelent, de az időjárás inkább „Winter” vagyis télies volt. Nyitott, sáros területen voltunk, havas, de lassú eső esett, ami miatt nem lehet a munkát abbahagyni, de a munkavezetők, a „meisterek” se nagyon tudták, hogy mit kezdjenek velünk. Ezek a meisterek itt is német származású lengyelek voltak, úgynevezett önkéntes civil munkások, de nem nagyon lelkesek. Egyrészt a zsidógyűlöletet az anyatejjel szívták magukba, de az örök velük sem voltak sokkal udvariasabbak, mint velünk, nem verték és szidták őket ugyan, de hideg megvetéssel viselkedtek velük és ők is hasonlóképpen érezték magukat. A többségük, Lengyelország keleti részéből származott, amelyet az oroszok elfoglaltak már és ők aggódtak a csa-

ládjuk miatt, erre meg is volt minden okuk. Nekünk mindez nem sokat segített. A fő munkavezetők, akik az utászok, a Todt egység egyenruháját viselték, hajtották a meistereket, és ezek a kápókat és a kápók minket. Az építkezés célja itt is, mint Wolfsbergben, házépítés volt a várható menekültek befogadására és mi még egészen a munka kezdetéhez érkeztünk. Az első dolog útépítés kellett volna, hogy legyen, hogy a nehéz teherautók behajthassanak. A föld azonban vagy fagyott, vagy sáros volt és nehéz volt az utak alapját kiásni a szüntelen, hol szemerkélő, hol szakadó eső ezt majdnem lehetetlenné tette. Ha az eső szakadt, akkor egy vacak barakkba mentünk be, amelynek padlója nem volt, úgy, hogy leülni sem lehetett, be is ázott, a semmittevés pedig fokozta az éhséget.

Megérkezett a karácsony is, egyre hidegebb lett. Pintér, a lágerkápó eljött a főmémökhöz awal, hogy panaszok érkeznek hozzá, hogy a munka nem halad, mert az emberek lusták, de ebben az időben nem lehet kesztyű nélkül dolgozni és mielőtt az embereket hibáztatják, kesztyűt kell, hogy kapjanak, hiszen a kéz a lápáthoz fagy. A karácsonyt egy napi szabadságon kívül nem igen éreztük, de pár nap múlva mindenki kapott kesztyűt. Ezekben a nehéz körülményekben az egyetlen fénypont az esti meleg fürdő volt, amely felmelegítette a fagyott csontokat és a kályha, amely valamennyire megszáritotta a nedves ruhákat. Észrevettük, hogy az utóbbi napokban mintha megjavult volna a koszt, a levesek tartalmasabbak lettek és nagyobb adag margarint vagy kolbászt kaptunk a kenyérhez. Ezek voltak 1945 januárjának az első napjai. A csendes, hideg téli éjszeleken keletről valami tompa moraj hallatszott. Úgy, mintha ez a moraj közeledne, és arról beszéltek, hogy az oroszok áttörték a frontot. Ez egyrészt reményt adott arra, hogy nemsokára felszabadulunk, de másrészt talán a németek végezni akarnak majd velünk, mielőtt az oroszok ideérnek. Kisült, hogy sem ez, sem az. Visznek minket beljebb, Németországba.

1945. január 14. Nem mentünk munkába. Lezárták a kapukat. A kápók szájról szájra adták a hírt, hogy aki tudja, javítsa meg a cipőit, mossa és szárítsa ki a kapcákat és készüljön el egy hosszú menetelésre. Mi ketten, Tibi barátommal először is egy kis illegális kenyérzsákot készítettünk arra az eshetőségre, hogy talán útközben sikerül valami ennivalót „megorganizálni”. Ezt a zsákot a kabát alatt hordtuk, hogy meg ne lássák, és el ne lopják. Ezen kívül, estefelé Dzsoni megtalált és intett, hogy menjek utána a ruharaktárba. Adott nekem egy meleg felsőkabátot, ami nem mindenkinek volt és eltépte egy kicsit, hogy ne lásson nagyon újnak, egy meleg inget és nadrágot és egy hasmelegítőt, ez egy olyan meleg anyag, amelyet az ember maga köré teker és megköti a végén lévő zsinórral. Adott nekem még egy pár valódi harisnyát, és erre egy kapcát, hogy ne lássák. Kértem és kaptam még egy hasmelegítőt Tibinek is, bár Dzsoni félt, hogy beárulják. Végül megkérdezte, hogy akarok-e tiszta meleg alsónadrágot és inget. Haboztam, mert pár nappal azelőtt váltottam, de végül is elvettem, a füles sapkával együtt, amit rendes sapka alatt viseltek, és ami Tibinek már volt és mindezt betetőzte egy fél kenyérrel. Tudtam, hogy nincs és nem lesz módom mindezt viszonzni, és csak megköszöntem. Dzsonit nem láttam többé, és nem tudom mi lett vele, mindig reméltem, hogy sikerült elbújni és megvárni az oroszokat. A sok ajándék előre nem látott következményeiről fogalmam sem volt. ■

Folytatása következik...

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

Miért szereti Éli a Purimot?

Éli gyermekkorától nagyon szereti a Purimot. Talán akkor kezdődött alakulni benne a színészi tehetség, pedig nem profi színész. Mikor elemi iskolába járt, minden Purimkor katonának öltözött, mindenkinek megígérte, hogy ezt a pályát fogja választani, pedig a családjában senki sem szolgált hosszabb időt az előirtól.

Egyik Purimkor meg is nyerte az első díjat az iskolában, habár más gyerekek is beöltöztek katonának, de Éli már akkor kreatív tehetséget mutatott. A történet a következő: Purim reggel elővették a jelmezt, mikor Éli felvette kiderült, hogy vagy összement a jelmez, vagy Éli megnőtt. Persze a második lehetőség volt igaz, és ahelyett hogy kétségbe eszen, hogy nincs jelmeze, elővett két lapot, amire azt írta: így néz ki a katona, akinek a sorozáskor méreténél kisebb egyenruhát adtak. A két lapot hozzátűzte a jelmezhez és megnyerte az első díjat.

Miután a katonai jelmezt át kellett adni öccsének. A következő években Éli először a trendi jelmezeket kereste, de hamarosan érezte, hogy ő nem tud bekapcsolódni az ünnepi hangulatba, mikor körös-körül a maga mását látja. Mindenki szuperman, batman, mindenki farmer stb. Ebben az ünnepi alkalomban a saját önálló ízlését és gondolkodását akarta jelmezzé alakítani, mivel az iskolában Purimkor majdnem abszolút lehetőség van a legelrejtettebb álmok megvalósítására, kivéve vulgáris, kellemetlen vagy sértő jelmezeket, Éli

imádta Purimot. Az iskolába egyenruhában kellett jönni tíz hónapig, de Purimkor minden szabály megfordítható, mint, ahogy az ünnepi szokás mondja: venáháfochú illetve az ünnepi mitzva átfordítani a megszokottat. Ilyenkor szabad, hogy férfi nő ruhát viseljen és nő férfiruhát, amely a vallási kódok szerint tilos. Az ünnepi hangulatban lehetséges, hogy a magas rangú alacsony rangúvá változzon mind a koldus és a királyi mesében. Visszatérve Élihez, a purimi tehetsége felnőtt korába se hagyta el. Kezdetben reklámügynökségnél dolgozott, aztán beiratkozott a Becálél művészeti felsőfokú iskolába és onnan rövid volt az út Párizsba, ahol egyik leghíresebb divatszalonban képezte magát.

Ma Élinek sikeres szalonja van és az a filozófiája, hogy minden ruha valójában jelmez. A ruha feltárja, az egyén rejtett akaratát. Nem kell purim ahhoz, hogy valaki a mindennapi ruhatárjából jelmezt állítson elő. Ezt a gondolatot ő megvalósítja munkájában és nagy sikere van. Szerinte ennek a gyökerei a gyerekkori purimi találmányokban keresetők.

Éli nyári kollekcióját élénk színek és tropikus gyümölcs motívumok jellemzik. Nem muszáj egzotikus országokba utazni vagy Éli ruháit hordani, hogy a következő gyümölcssalátát élvezzük, és gyakorlatban nagyon örülnek barátok és rokonok, ha ilyen Purimi slách menüzt kapnak.

Hozzávalók: 2 db egész ananász felébe vágva és a gyümölcse kiszedve, vagy 2 narancs, 2-3 kivi és karikára szeletelve, 2-3 maraguja, 1 karámbula szeletelve, 1 banán karikára szeletelve, 1 narancs, ha lehet vörös, 1 gránátalma kimagozva, 1 konzerv licsi, citromlé és ha nem gyerekeknek találjuk, édes gyümölcs főz: likőr- narancs, sárgabarack, cseresznye vagy meggy, 1-2 kanál cukor vagy más édesítő pl. datolya méz

Elkészítése: A gyümölcsöket apróra vágjuk, és az üres ananász vagy narancs héjába tesszük. Rá egy kis citromlé és kis likőr, tetszés szerint cukor vagy más édesítő. Ha nincs ananász, lehet konzervet használni és megszokottan találni. Ha slách monesznak készítjük, lehet kis tálakba tálalni és hozzá piskóta szeleteket vagy különleges finom kekszet csomagolni. ■

Orna Mondschein

(A komáromi purimi beszámoló mellé ezúttal egy témába vágó receptet választottunk. Ha az idei ünnepen már le is maradtunk az elkészítéséről, jövőre érdemes kipróbálni! – szerk.-)

Az ORSZÁGOS RABBIKÉPZŐ-ZSIDÓ EGYETEM FELVÉTELI

Szakok:

- RABBIKÉPZŐ SZAK
- RABBIHELYETTES SZAK
- JUDAISZTIKA SZAK
- FELEKEZETI SZOCIÁLIS MUNKÁS SZAK
- LITURGIKA SZAK
- KÁNTORKÉPZŐ SZAK (szakirányú továbbképzés)
- MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET SZAK
- KÖZÖSSÉGSZERVEZŐ SZAK
- ZSIDÓ VALLÁSTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

A szakokra történő jelentkezésnek nincs korosztályi határa. Az írásbeli jelentkezéseket követően a hallgatókat tájékoztatjuk a felvételi elbeszélgetés időpontjáról és követelményeiről.

Az Egyetem és a szakok részletes ismertetése a www.rabbi.hu, valamint a www.felvi.hu, webcímű honlapon is megtalálható. **Jelentkezési határidő: 2015.június 3., a Doktori Iskolába: 2015. május 26.** ■

750 éves Komárom

Kiráľ Belo IV. sa po tatárskom vpáde usiloval svojou múdrou politikou prestavať a zreorganizovať štát prijímaním takých opatrení, ktorými by oproti postupne narastajúcemu vplyvu miestneho panstva posilnil svoju centrálnu panovnícku moc. K takým rozhodnutiam patrilo zakladanie nových miest a podpora ich rozvoja. Toto sa dotklo aj sídla "Villa Camarum", ktoré bolo jednou z dvadsiaticich troch osád pod panstvom komárnanského hradu. Listinou z 1. apríla 1265, ktorou daroval sídlo s jeho poľami, rybolovom a inými právami comesovi Walterovi, udelil vtedajším i budúcim obyvateľom Komárna také isté práva, akými disponovali občania Budína. Z týchto práv boli najdôležitejšie: ročná voľba nového richtára, samostatnosť vo veciach verejných, sloboda samosprávna a majetko-právna, ako aj slobodné nakladanie s majetkom a mýtné právo.

1265
VILLA
CAMARUM

2015
CIVITAS
COMAROMIENSIS

IV. Béla az ország tatárdúlás utáni újjáépítése és átszervezése során okos politikával olyan intézkedéseket fogantatott, amelyekkel az egyre hatalmasabbá váló főurakkal szemben a központi uralkodói hatalmat igyekezett erősíteni. Ezen intézkedései közé tartozott új városok egész sorának az alapítása és fejlődésük támogatása. Közéjük tartozott „Villa Camarum” is, amely egy volt a komáromi vár fennhatósága alá tartozó huszonhárom településből. IV. Béla 1265. április 1-től a hozzá tartozó földekkel, halászati és egyéb jogokkal együtt Walter ispánnak adományozta ezt a települést, s Komárom akkori és majdani lakosainak ugyanolyan jogokat biztosított, mint amilyenekkel Buda polgárai rendelkeztek. E jogok közül a legfontosabbak: évenkénti szabad bíróválasztás, köz- és magánjogi önállóság, helyhatósági és birtokjogi szabadság, a vagyon feletti szabad rendelkezés, árumegállító jog.

Az új Knesszet összetétele

Megvan a 20. izraeli országgyűlés Összetétele. Kevesebb ortodox, viszont több nő és arab került be az újonnan választott képviselők közé.

A jelenlegi volt az első olyan választás, amikor már 3,25 %-ot kellett elérnie egy pártnak ahhoz, hogy bekerüljön a Knesszetbe. Ebből adódóan, kevesebb politikai párt vesz rész a munkában, mindössze 10, mely 1992 óta a második legkevesebb.

Az arab képviselők száma az előző időszak 12-jéhez képest 17-re emelkedett. A 120 képviselőből 96 Izraelben született. Három kettős állampolgár, 1 amerikai és 2 argentin képviseli majd az izraelieket.

A 120 tagból 41 nem vett részt az előző időszak munkájában.

A Knesszetben mint a fenti írásból kiderül, sok minden változott, a miniszterelnök személye változatlan. ■

Beszámolónkat a következő számban olvashatják

Miklós Dóri

A TETTEINK MINŐSÍTSENEK

A múltunkra büszkék lehetünk,
a jövőnket építsük együtt

MAZSIHISZ

Támogassa Ön is a MAZSIHISZ
értékteremtő munkáját adója 1%-ával.

TECHNIKAI SZÁM: 0358

Pulitzer József
1847 - 1911
újságíró, lapkiadó

Musíš sa zaoberať skúmaním minulosti a jej dedičstvom – II. ročník súťaže o histórii mesta

Cieľom súťaže je predstaviť židovské pamiatky – cintoríny, synagógy, rituálne kúpele atď.

ŽNO v Komárne po úspešnom prvom ročníku v roku 2014 znovu vypisuje pre záujemcov študijnú súťaž.

Vekové kategórie:

- deti do 15 rokov
- stredoškólači (pred maturitou)
- študenti univerzity
- dospelí – do 120 rokov

Kategórie:

- fotografie
- básne
- novely, eseje
- kresby, malby, grafika, sochy, koláž, plagáty
- krátky film

Tematika:

- pamiatky židovskej komunity nachádzajúce sa v našej ob-

ci teraz a v minulosti, cintoríny, synagógy, rituálne kúpele, spoločenské priestory, symboly.

Termíny:

Termín podania súťažných prác: **30. apríl 2015**. Predstavenie súťažných prác a odovzdanie cien sa uskutoční 14. júna 2015. Súťažné práce môžete podať v slovenčine a v maďarčine. Odmenené práce zverejníme v našom Spravodajcovi a vystavíme v Menháze. Víťazi obdržia hodnotné ceny. Práce bude hodnotiť odborná porota. Súťaž podporuje Ústav Bálinta Balassiho (Balassi Bálint Intézet). Na vaše otázky zodpovieme na adrese kile@menhaz.sk. Súťažné práce treba podať v 1 exemplári na papieri a aj v elektronickej forme na adrese kile@menhaz.sk. Možnosť konzultácie zabezpečíme.

Adresa:

Židovská náboženská obec v Komárne
„Výzva”
Eötvös utca 15
94501 Komárno ■

Zloženie nového Knesetu

Už sa zrodilo zloženie 20. izraelského parlamentu. Je v ňom menej ortodoxných poslancov, ale medzi novozvolených poslancov sa dostalo viac Arabov.

Dnešné voľby boli prvýkrát také, že jedna strana musela dosiahnuť 3,25 %, aby sa dostala do Knesetu. Z tohto vyplýva, že sa v politickej práci zúčastňuje menej strán, teraz to bolo 10,

čo sa od roku 1992 stalo iba po druhýkrát. Počet arabských poslancov sa oproti predchádzajúcemu zvýšil z 12 na 17. Zo 120 poslancov Knesetu sa v Izraeli narodili 96 poslanci. Traja majú dve občianstva, Izraelčanov bude zastupovať 1 Američan a 2 Argentínci. Zo 120 poslancov je 41 takých, ktorí predtým neboli v Knesete. Ako z uvedeného vyplýva, mnoho vecí sa zmenilo, ale predseda vlády zostal na svojom mieste. ■

Dóri Miklós

CZECHO-SLOVAKIA, now me... then you!

S radostí vám oznamujeme, že sa registrácie pro české a slovenské účastníky Szarvasu 2015 otvára již 9. března! Pro bližší informace a přihlášky v Česku kontaktujte Evu Wichsovou eva.wichsova@fzo.cz. +420602868146.

Pro bližší informace a přihlášky na Slovensku kontaktujte zvoncekova@uzzno.sk. (Přijímáme děti od 7 do 18 let). Těšíme se na vás v druhém turnuse! (12.-24.7.) ■

SZARVAS
2015

12. - 24. 7. 2015

Vážení rodiče, milovaní chanichové, dovoluujeme si vás pozvat na mezinárodní letní tábor v Szarvasi, jehož letošním tématem je:

“Židovský průvodce mezilidskými vztahy”

VICE INFO NA
SZARVASCZ2015@GMAIL.COM

V maskách a kostýmoch v Menháze

Dňa 8. marca 2015 prichádzali do Menházu malí aj veľkí v kostýmoch a v maskách, aby v synagogálnom roku 5775 spoločne oslávili Purim.

ŽNO v Komárne pozvalo aj okolité komunity a prichádzali ľudia nielen z Komárna, ale aj z Győru, Budapešti a iných blízkych aj vzdialenejších miest.

Prítomných pozdravil koordinátor Tamás Paszternák a nasledoval koncert Nóri Bíró, ktorý sme usporiadali v Mikromúzeu Árpina Schnitzera. Speváčku okrem oficiálneho sprievodu Bandiho Jágera doprevádzalo aj obecnstvo, ktoré spoločne s ňou spievalo. Po fantastickom hudobnom zážitku sme mali možnosť vypočuť si kážeň Pétera Kardosa, rabína z mestskej časti Budapešti, zo Zugló, pretkávanú humorom a prednesenú v rámci Akadémie Árpina Schnitzera. Mali sme možnosť spoznať pôvod tohto sviatku, svet jeho zvykov a tradícií. Host, ktorý je šéfredaktorom židovského dvojtyždenníka Új Élet, obdaroval obecnstvo najnovším číslom

novín. Poobedňajší program pokračoval v sále Zoltána Wallensteina. V mene organizátorov klubu odovzdal dary - šlachmónes – András Paszternák deťom a aj dospelým, ktorí prišli oblečení v kostýmoch. Nasledovalo losovanie tomboly, v ktorej bola možnosť vyhrať hodnotné knihy, vína,

malé darčeky. Na Purim sa do masky prezliekla aj Dóra Miklós a Tamás Paszternák, čím prispeli k vynikajúcej nálade. Prítomní mali možnosť konzumovať chutné hamanove taštičky a iné sviatočné dobroty z kóšer pekárne Semes z Budapešti. ■

PA

Členská schôdza – voľby 2015

Po oslave Purimu sa v Menháze po štyroch rokoch uskutočnila výročná schôdza a voľby. Voľby bolo treba realizovať preto, lebo sa blížila voľba do ÚZ ŽNO, na ktoré musíme delegovať poslancov aj naša ŽNO. Prítomných privítal predseda Antal Pasternák. Na jeho žiadosť András Paszternák krátko zosummarizoval dôležité udalosti, význačnejšie zmeny a výsledky uplynulých rokov. Na začiatku odznela spomienka na tých, ktorí zomreli od poslednej výročnej

schôdze. Nasledovala sumarizácia náboženského, kultúrneho a komunitného života. Na konci referátu hovoril o sociálnej aktivite, o zachovaní podstaty budov a aj o publikačnej činnosti. Ďalšiu časť moderoval Tamás Paszternák, každý mal možnosť prihlásiť sa do diskusie. Členovia komunity sa rozhodli, že potvrdia v pozícii aktívnych členov, a preto bude v budúcnosti viesť našu kehillu Alica Weissová, dr. Tamás Novák, Zoltán Kollár, Antal Pasternák a Tamás

Paszternák. Do dozornej komisie zvolili MUDr. Juditu Jarošovú, Avrahama Toledano a dr. Andrása Paszternáka. Po členskej schôdzi zasadalo vedenie ŽNO. Funkciu predsedu aj naďalej bude vykonávať Antal Pasternák, ktorého delegovali aj do ÚZ ŽNO. Zoltán Kollár navrhol, aby vicepredsedom bol dr. Tamás Novák. Zasadnutie sa ukončilo prerokovaním aktuálnych otázok. Okrem iného sa rozprúdila živá diskusia o otázkach bezpečnosti a o cínťoríne. ■

PA

Úspešné projekty

Obrátili sme značnú finančnú pomoc od izraelskej nadácie Pincus na náš nový vzdelávací projekt, ktorý má názov Machar – Budúcnosť. Mesto Komárno podporilo kultúrny a sociálny projekt. Nitriansky samosprávny kraj nám pomáha v regionálnom programe. Organizácia Jewishchildday z Londýna nám poskytla prostriedky na aktivity pre malé deti. Ďakujeme! ■

Taglit

Milí priatelia, dávame Vám do pozornosti možnosť prihlásiť sa na TAGLIT! Ak ste v Izraeli na organizovanom výlete ešte neboli (neplatí, ak ste mali menej ako 18 rokov a výlet bol kratší ako 3 mesiace), máte 18 až 26 rokov a máte aspoň jedného starého rodiča so židovským pôvodom, ste to práve vy, kto sa môže tohto nezabudnuteľného výletu zúčastniť a to úplne zadarmo.

Dátum: 4 - 13. august 2015. Deadline: 30. apríl. Nutné zaregistrovať sa na: www.taglit-birthrightisrael.com. Prosíme záujemcov, aby zároveň písali na: schlesinger.eduard@gmail.com. Povinné prílohy: cestovný pas, lekárske potvrdenie o fyzickej spôsobilosti - na vyžiadanie, rodný list, rodný list rodiča, rodný list starého rodiča potvrdzujúce židovský pôvod. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962

SWIFT: GIBASKBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804

SWIFT: OTPVSKBX

Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Spravodajcu, Komárňanskú židovskú náboženskú obec a klub Šalom podporili: Bruckner Ibolya (Hurbanovo), J.J. (Komárno), V.D (Nové Zámky), Mária Keszeg (Komárno), dr. János Körtvélyesi (Komárno), Miriam Hecht Weisz, rodina Wagner (Komárno), Éva Hanák (Štúrovo) a darcovia, ktorí si priali zostať v anonymite. Ďakujeme!

☆ Začali sa jarné práce na dvore Menházu, vyniesli sme lavice a stoly. Očakávame návštevníkov.

☆ V ŽNO pokračujú prípravné práce na stavebnú činnosť v tomto roku.

☆ ÚZ ŽNO bude zasadať 26. apríla 2015 v Dunajskej Strede, kde prebehnú aj voľby nového vedenia.

☆ 28. apríla nás navštívia členovia klubu Lipóta Hermana z Budapešti, 22. mája prídu zamestnanci zo škôlky Benjamín, takisto z Budapešti. Aj naďalej srdečne očakávame skupiny, ktoré nás prídu navštíviť do Komárna. Prihlásiť sa môžete na adrese kile@menhaz.sk.

☆ Koncom marca sme v určenom termíne ukončili a podali daňové priznanie a ročnú uzávierku.

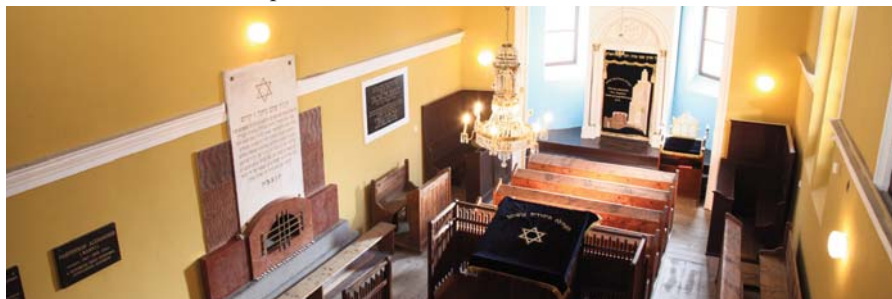
Koncert v záhrade Menházu

Péter Gerendás bude pri príležitosti Komárňanských dní 2015 koncertovať v záhrade Menházu

Štartuje nový online vzdelávací program Machar

O d septembra začína ŽNO v Komárne s novým vzdelávacím programom Machar – Zajtrašok. Záujemcovia sa za štyri polroky môžu vzdelávať v 4 predmetoch a učiť sa hebrejštinu (začiatocníci), a to v slovenčine aj maďarčine. Program je bezplatný, prístupný každému. Vznikol za podpory izraelskej nadácie Pincus. Na vedenie kurzov osloví komárňanská náboženská obec významných pedagógov. Registrovať sa možno na tejto adrese: <http://kehreg.com/machar/>. Uvítame každého, kto túži po vzdelaní! ■

Péter Gerendás bude koncertovať v záhrade Menházu

Naša ŽNO sa aj v roku 2015 zapojí do seriálu akcií XXIV. Komárňanských dní, a to koncertom Pétera Gerendása. **V nedeľu 26. apríla 2015 o 16.00 hod.** Vás očakáme v obnovennej záhrade Menházu (v prípade nepriaznivého počasia v synagóge). Vstup je bezplatný! ■

Predbežne o tohtoročnej tryzne

ŽNO v Komárne toto cestou pozýva všetkých ľudí dobrej vôle na tryznu pri príležitosti 71. výročia deportácie židov z Komárna z okolia. Tryzna sa uskutoční **v nedeľu 14. júla 2015 o 10:30 hod.** v židovskom cintoríne na ulici Zlatého človeka v Komárne. Smútočný príhovor prednesie Dr. Róbert Fröhlich, hlavný rabín synagógy na Ulici Dohány v Budapešti. O 12:00 h spoločne zapálime sviečky na pamiatku obetí v synagóge. ■

Členské poplatky

Žiadame našich súvercov, aby pokazali, resp. na sekretariáte zaplatili členský poplatok na rok 2015. Poplatok v roku 2015 je nezmenený: 10,- EUR/osoba, študenti, dôchodcovia a nezamestnaní 4,- EUR/osoba. Radi prijmeme aj vaše dary! ■

Poplatok za ošetrovanie cintorína

Žiadame tých, ktorí majú rodinu, známych pochovaných na židovskom cintoríne v Komárne, aby podľa možnosti ešte pred začatím jarných prác zaplatili poplatky za ošetrovanie hrobov. Poplatky sa nezmenili: 10 EUR/hrob, v prípade dvojitych hrobov: 17 EUR/hrob. ■

